

Monumentnummer*: 524384

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 27 oktober 2003
Kadaster deel/nr 82666/129

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Koarnjum Leeuwarden Fryslân

Locatiennaam Locatieomschrijving
Cornjum

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Jelsum	E			1014
Jelsum	E			1452
Jelsum	E			1453
Jelsum	E			1015
Jelsum	E			55

Omschrijving**

Omschrijving onderdeel 2: HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG.

De aanleg van Martenastate, ten dele omzoomd door open weiden, is te onderscheiden in drie kenmerkende onderdelen: a. het omgrachte voormalige stinsterrein met huis (huisplaats); b. aansluitend ten oosten daarvan een omgracht bastionvormig terrein; c. het wandelpark ten noorden hiervan.

Ad.a. Het vrijwel vierkante stinsterrein dateert wellicht uit de middeleeuwen en is geheel omgracht. Evenwijdig aan de westgracht, langs de voorzijde van het terrein en het huis, loopt een rechte met linden beplante toegangslaan. Deze laan vormt het verbindende element tussen de westelijk gelegen kerk, het huis, de twee bijgebouwen en het landschapspark. Zuidelijk van de huisplaats liggen weilanden, zodat vanaf het huis open zichten op het omringende landschap worden verkregen (en omgekeerd vanaf De Wier op het huis).

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Ad.b. Het omgrachte bastionvormige terrein (weide) sluit aan de zuidzijde aan op de oostgracht van het stinsterrein; aan de noordzijde op de slingerende waterpartij; parallel aan de noordgracht loopt een oude laan met knotlinden.

Ad.c. Het huidige wandelpark omvat met name elementen van de 19de-eeuwse landschapsstijl (slingerende waterpartijen, paden, geboomte en een bergje), elementen uit eerder periodes (enkele oude lindelanen, een kastanjelaan en een oude beukenloofgang, paden, aanplant en hekwerken uit 1912 - toen de aanleg werd getransformeerd tot openbaar toegankelijk wandelpark) en de resultaten van de renovatie van 1972 naar de ideeën van tuin'kunstenaar' Louis G.L. Le Roy. De kern van de rondwandeling wordt gevormd door de slingerende waterpartij, die eindigt in een S-vormige vijver die aan de randen is beplant met oude bomen. De paden rondom bieden wisselende zichten op de waterpartij. De aanleg is sterk naar binnen gekeerd, vrijwel zonder zichten naar de omringende weilanden (één zichtas vanaf de oostrand is dichtgezet). Vanaf het bergje op de oostrand van de aanleg is een zicht op het huis. De bug in het noordelijk gedeelte is vernieuwd. Vermeldenswaard is verder de bijzondere stinzenflora (o.a. adderwortel, Haarlems klokkenspel en gele anemoon) die verband kan houden met zowel het oudere stinsterrein als met de mogelijk eerste helft 19de-eeuwse aanleg in landschapsstijl.

Waardering

HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG is van algemeen belang:

- vanwege de ouderdom;
- vanwege de tuinhistorische geschiedenis verbonden aan de aanleg;
- als gaaf voorbeeld van een stinsterrein met bijbehorende omgrachting, lanen en stinzenflora;
- vanwege de bijzondere compositie van lanen, open ruimten, stateterrein met omgrachting in samenhang met de in landschappelijke stijl aangelegde parktuin, waarin oudere tuinelementen en stinzenflora;
- vanwege de aanwezigheid van monumentale solitairen en boomgroepen uit de tijd van de aanleg;
- als voorbeeld van de ontwikkeling van particulier tot openbaar toegankelijk terrein;
- vanwege de functioneel-ruimtelijke samenhang met de andere onderdelen van de buitenplaats.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Historische aanleg

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument